

karahat. Ne eivät riittäneet oleskeluun puhumattakaan kehittytoiminnasta, jonka keksijä aikoi vielä suorittaa saadakseen kylvökoneensa soveltuvaksi mahdollisimman hyvin saarivaltakunnan oloihin ja sitä tietä yleisempään käyttöön. Anomuksesta Venäjän keisari eli Suomen suuriruhtinas myönsi keksijälle avustusta, jonka suuruus ei aikakirjoista ilmene. Rahallista tukea tuli myös Ruotsista. Saamansa avustukset Gripenberg lupasi maksaa takaisin saatuaan koneelleen patentin, joka oli tarkoitus vaihtaa heti rahaksi. Voimat loppuivat kuitenkin kesken yrityksen. Gripenberg kuoli Tukholmassa 29.1.1848.

Kylvökone oli lähetetty Tukholmasta syksyn viimeisellä laivalla (18.11.1847) ennen meren jäätymistä Lyypekkiin. Kone lojui siellä seuraavassa elokuussa. Kun laitetta ei saatu takaisin Mustialaan, joutui keksijän veli takauksensa mukaisesti maksamaan Talousseuralle koneen arvioidun hinnan. Sebastian-veli arvioi jälkikäteen, ettei hankkeella luultavasti ollut viimeiselläkään kerralla suurempia

menestymisen mahdollisuuksia. Todennäköisesti Englannin potentiaaliset markkinat olivat maan omilla tuotteilla kyllästetyt ja toisaalta vierasmaalaisen henkilön patentinsaanti niin työlästä, että joku sikäläinen keksijä kerkisi aina kopioida uudet ideat ja saada ne julkisuuteen omissa nimissään. Onkin sanottu, että armahtava kuolema esti Odert Gripenbergiä ”kymmennäkertaistamasta suruaan” kolmannella epäonnistumisella.

Kylvökoneen mekanismi

Tekniikan harrastajia kiinnostaa luonnollisesti minkälaisia parannuksia Gripenberg tosiasiaa koneeseensa keksi. Tätä on säilyneen aineiston valossa kuitenkin mahdotonta puntaroida. Esimerkiksi alussa mainitun Hofwylin oppilaitoksen pajassa valmistetuista monista kylvökonemalleista on säilynyt vain osasta tarkat piirustukset. Gripenbergin kylvökoneen pääperiaate käy kuitenkin ilmi Finlands Allmänna Tidningissä v. 1837 julkaistusta selostuksesta. Kylvökone

oli yhden hevosen vedettävä kärkyjä muistuttava laite, jonka kahta siemenvalssia pyöritti kaksi puista hammasratasta. Kylvötiheyttä voitiin säädellä tukkimalla ja aukomalla valsseissa olevia reikärivejä erityisillä vöillä. Hammasrataat voitiin kytkeä erilleen viivulla, jolloin valssit eivät pyörineet eikä siementä valunut tarpeettomasti esim. sarkojen päässä käännyttäessä. Siemenet johdettiin valsseista päitään kohti laajenevien metallitorvien kautta maahan, jonka jälkeen taakse konstruoitu kolmikyntinen koukkari suoritti multauksen.

Gripenbergin kylvökonekehittely jäi pitkäksi aikaa yksinäiseksi pioneerityöksi suomalaisen maatalouskoneen ulkomaisille markkinoille tähänneenä yrityksenä. Kylvökoneen kehittely sai maassamme myöhemminkin huomiota osakseen. Asiaan tarttui Savossa sijainneen Leväisten maatalouskoulun johtaja Antti Manninen 1860-luvulla. Hänen suunnittelemansa koneen konstruktio poikkesi eräissä oleellisissa kohdissa Gripenbergin malista. Mutta se on jo toinen juttu.

Millainen oli Kauhavan ruma vallesmanni

Kauno Vuorinen

Antton Aadolf Hägglund (Kauhavan ruma vallesmanni) syntyi Vaasassa heinäkuun 21. päivänä 1838 kauppiaan poikana. Hänen kerrotaan olleen nuorena jonkin aikaa sotapalveluksessa ja saavuttaneen ainakin korpraalin arvon. Sittemmin hän siirtyi siviilivirkamieheksi ja sai paikan Vaasan lääninhallituksen ylimääräisenä kanslistina.

Nimismieheksi puukkojunkkareiden asuinsijoille

Elämäntyönsä Aadolf Hägglund suoritti kuitenkin Kauhavalla. Vuonna 1864 maaherra K. G. Wrede nimitti hänet nimismieheksi Kauhavan nimismiespiiriin, johon Kauhavan lisäksi kuuluivat Ylihärmä ja Alahärmä. Kaikki kolme seurakuntaa olivat pahimpien puukkojunkkarien asuinsijoja ja nimismiehen tärkeimpänä tehtävänä oli saattaa järjestys tälle seudul-

le. Tehtävä oli vaikea sillä ”häjyjen” laajamittainen terrori piti väestöä hallinnassaan ja vaiensi ne, jotka joutuivat rikosten selvittämisessä todistajiksi.

Isontalon Antti ja Rannanjärvi tuomittiin

Aadolf Hägglund onnistui kuitenkin toiminnallaan palauttamaan esivallan kunnioituksen ja 1860 luvun lo-

pulla toimeenpannussa oikeudenkäynnissä mm. Antti Isotalo ja Antti Rannanjärvi tuomittiin vankeusrangaisuksiin.

Tuon vuosikymmenen vaihteesta muodostui toisellakin tavalla virstanpylväs Aadolf Hägglundin elämässä, sillä hän meni naimisiin 1870 Abraham Wasastjernan tyttären Bettyn kanssa. Perheen koti sijaitsi Kauhavan Pukkilassa, siis kirkonkylässä. Sosiaalisessa mielessä kotia voisi luonnehtia säätyläiskodiksi. Perheen kotikieli oli

ruotsi. Nimismies harjoitti virkansa ohella myös maataloutta. Hän oli erikoisen taitava hevosten ja karjan kasvattajana. Aikakauden valistuspyrkimyksetkin saivat Aadolf Hägglundista tukijansa. Sillä Kauhavan ensimmäisen kansakoulun perustaminen vuonna 1874 luettiin suureksi osaksi hänen ansiokseen. "Kauhavan herra" kuoli tammikuussa vuonna 1903 65 vuotiaana, ja hänet on haudattu syntymäkaupungin hautausmaahan Vaasaan.

Ei ollut ruma mies

Ei vallesmanni ollut mikään ruma mies, vaikka laulussa niin lauletaan. Hän oli iso, roteva mies ja vieläpä komeakin. Tässä jokunen vuosi sitten kuvattiin elokuvaa "Kauhavan herra ja Härmän häjyt". Nimismiestä esitti elokuvassa Mäkelä -niminen mies, joka muuten on Kauhavalta lähtöisin. Kauhavan vanhin asukas sanoi minulle jotta mitä ne tuollaisen "ruipelon" laitoivat nimismieheksi? Aadolfi oli iso komea mies. Tämä vanhus oli pikkutyttönä ollut nimismiehen perheessä juoksutyttönä. Hän kertoi heidän olleen hyvin ystävällisiä ihmisiä. Vanhus kuoli vuoden 1985 kesäkuussa.

Puukkomuseossa vallesmannin jäämistöä

Kauhava-Seuran omistamassa aintulaatuisessa puukkomuseossa on lasinen kaappi, jossa säilytetään vallesmannin jäämistöä. Kokoelma on arvokas senkin puolesta, koska siihen kuuluu Aadolfin 150 vuotta vanha taskukello. Se jakaa aikaa vieläkin, kun vain avaimella vedetään käyntiin. Kaikki kaapissa olevat esineet ovat viime vuosisadalta. Ne lahjoitti Kauhava-Seuralle vallesmannin tyttären tytär Inga Waltimo ja hänen sisarensa vuonna 1981.

Kaapissa on kultaa ja hopeaa ja monenlaista rasiaa ynnä muuta arvokasta. Kokoelmaan kuuluu Bety'n kultainen kihlakello ja jopa kukkakin, joka on ollut Aadolfin rintapielessä, kun heidät vihittiin. Muutenkin puukkomuseo on katsomisen arvoinen. Siellä on puukkojen lisäksi kaikkea puukoihin kuuluvaa materiaalia. Museo on kesäkuukaudet auki joka päivä, muulloin sopimuksen mukaan.

TÄMÄ ON
SÄHKÖTARKASTUS-
KESKUKSEN
UUSI HYVÄKSYMIS-
MERKKI

Suomen Teknillinen Museoyhdistys ry Vuosikokous

Johtokunta 1986

DI Osmo Simola pj., kanslian. Jaako Liedt vpj, rkm Jaako Heinonen, FM Jorma Heinonen, DI Heikki Hongisto, DI Lars J Hukkinen, DI Bjarne Huldén, DI Ingmar Jaatinen, prof. Risto Keskinen, ins. Kai Mielck, ins. Tauno Pero, ins. Jarl Schönberg, prof. Teuvo Nortia ja DI Tapio Suortti.

Johtokunnan jäsenistä Risto Keskinen on Tampereelta ja Teuvo Nortia Turusta. Muut ovat pääkaupunkiseudulta.

Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen toiminnasta vuonna 1985 voidaan erikoisesti mainita, että ensi kertaa yhdistyksen historiassa toimintaan osallistuvat myös työväen järjestöt. Helsingissä 16.—17.10.1985 pidettyjen valtakunnallisten Tekniikan Museo-päivien teemana oli Teollisuus — Ihminen — Museo. Päivien ohjelmatoimikuntaan nimittivät museoalan yh-

distysten Suomen Museoliiton ja Tekniikan museon säätiön lisäksi STMY:n kutsusta myös Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Teollisuuden Keskusliitto ja Työväenperinne ry.

Alkaneen vuoden 1986 tekniikan museoateelliseen toimintaan yhdistyksen vuosikokous myönsi varoja enemmän kuin koskaan aiemmin. Tällaisia toimintoja ovat mm. tekniikan historian tutkimuksen ja opetuksen edistäminen sekä toimenpiteet tekniikkaa esittelevien museoiden ja kokoelmien, joiden määrä lähennellee sataa, keskinäisen yhteistyön aikaansaamiseksi. Yhdistyksen valtakunnallisen luonteen edellyttämään kehittämiseen tähtäävät suunnitelmat uusien alaosastojen perustamiseksi Turkuun, Tampereelle ja Ouluun. Kuluvan vuoden valtakunnalliset Tekniikan Museo-päivät pidetään Kuusankoskella 10.—11.9.1986. Päivien teemana on Teollisuusperinteen tallennus elokuvan keinoin.